

Гимназија „9. мај“

Ниш

Ксенофобија у ери Корона вируса

Ученик

Жарко Голубовић IV2

Професор:

Александра Ивановић

Садржај

УВОД.....	3
Ксенофобија у ери Корона вируса.....	4
Последице Корона вируса на ширење ксенофобије.....	6
Емпиријски део истраживања.....	10
Резултати истраживања и анализа.....	11
Закључак.....	17
Прилог.....	19
Литература:.....	20

УВОД

Под утицајем актуелне пандемије повећао се страх од других људи као потенцијалних преносилаца заразе. Последица овога је до сада невиђена изолованост модерног човека, који је у кратком периоду морао да се одрекне сваког облика физичког контакта са људима из своје околине.

Оваква изолованост утицала је на психичко стање људи, пајачала њихове страхове и фобије, и створила погодне услове за ширење ксенофобније. Због ове изолованости, људи су били приморани да контакте са својим пријатељима одржавају преко друштвених мрежа, које су баш у том тренутку коришћене за ширење мржње према осетљивим групама и истицање њихове кривице за ширење вируса.

У теоријском делу сумираћу какав утицај су имале друштвене мреже у овом периоду, али осврнућу се и на корене ксенофобије у модерном српском друштву које вучемо још из периода ратних сукоба на нашим просторима.

У истраживачком делу рада, проверићемо у којој мери наши суграђани осећају мржњу према сексуалним, религијским и националним мањинама, као и да ли је мржња присутнија код људи на чије је психичко стање пандемија посебно јако утицала и да ли постоји разлика у нивоима ксенофобије међу половима. Резултете истраживања смо упоредили са истраживањем Ласла Секеља из 2000. године.

Ксенофобија у ери Корона вируса

„Често почнемо да мрзимо оно чега се плашимо.“

Вилијам Шекспир

Сва мржња потиче из страха, а страх је у човеку настао као еволутивна адаптација на непознато и страно. Страх је у човековој природи толико дубоко укоренен да се и мало, неразумно дете инстинктивно склања и плаши од непознатог човека. Потребан је само мали институционални подстицај да тај еволутивни страх прерасте у ксенофобију и мржњу. Одувек ме је плашила лакоћа са којом се на нас може утицати када се игра на наше страхове и та ирационална мржња која настаје, као и зверства на која смо спремни када смо обузети мржњом.

Ксенофобија је страх од странаца, односно непријатељско држање према њима. Научна заједница је подељена по питању настанка ксенофобије. Један део аутора сматра да је патолошки доживљај странаца настао као подстицај фобије, неурозе појединца. Док други део, претежно француски аутори, сматрају да је ксенофобија непатолошки феномен, примарно друштвено усвојен. Већина се ипак слаже да у такозваним примитивним друштвима ксенофобија може да се јави као последица племенске или кланске затворености и да у друштвено и економски развијеним заједницама настаје као елемент институционално подстицане или чак створене друштвене атмосфере. Стално извориште ксенофобије представљају друштвене предрасуде различитог типа: шовинистичко-националистичке, расистичке, религијске и идеолошке. Неоспорно је да је ксенофобија патолошки начин реаговања, како појединаца тако и читавих друштвених група на, у основи друштвено условљене, разлике између живота припадника већих друштвених групација (Социолошки лексикон, 1982:305).

Кризне ситуације су најбољи индикатори аномија у друштву. На примерима европске мигрантске кризе можемо видети како се једна либерална и отворена заједница, као што је Европска унија, полако тровала национализмом и ксенофобијом. Дobar пример за то је и реклама за Скандинавску авион-компанију SAS. Реклама се зове What is truly Scandinavion?

Има више од милион прегледа, али пошто указује на мултикултуралност, 15. 000 свиђања и 131.000 несвиђања. Европска мигрантска криза оставила је огромне последице и на земље западног Балкана које су чиниле балканску руту. Да бисмо разумели ширење ксенофобије на овим просторима, морамо узети у обзир и њену улогу у дешавањима која су уследила након распада Југославије.

Висок степен ксенофобије у друштву, на простору западног Балкана, последица је ратова који су наступили после распада Социјалистичке Федеративне Републике Југославије. Поред тога, бивше југословенско руководство користило се етнонационалистичким манипулацијама како би се одржало на власти. Последица овакве политике била је да су у бившим југословенским републикама уместо идеолошких формиране етничке странке, које су заступале интересе искључиво једне етничке групе и шириле страх и мржњу према националним мањинама (Секел,2000: 4).

Овакво деловање тадашњих политичких чинилаца може се објаснити теоријом социолошког дарвинизма којом се водио Феликс Ле Дантек, који је сматрао да у националној држави не може доћи до осећаја групне солидарности без постојања тзв. спољашњег непријатеља (Супек,1973: 88).

Тако квантитативни односи између већине и мањине постају од другоразредног значаја. Није битно колико је мањина или друга нација велика по броју. Оно што је битно је да између различитих националности, односно већине и мањине, уместо грађанске солидарности и осећаја припадности истој политичкој заједници, постоји однос пријатељ-непријатељ. Дакле, њихови односи не само да су прожети етничком дистанцом, него је етничка дистанца у функцији манипулације ради одржавања ауторитарног поретка. Тамо где је етничка дистанца висока и где је средство политичке манипулације, тамо нема политичке заједнице и државе засноване на грађанину и грађанском (цивилном) друштву (Секел,2000: 4). Потврду ове тезе можемо видети у истраживању које је на простору СР Југославије, 2000. године, извршио Ласло Секел. Истраживање је показало да велики број становника не жели да има никакав контакт са Хрватима, Албанцима, муслиманима, ни Мађарима (Секел,2000: 10).

Поред националних мањина, ксенофобији је изложена и етничка мањина-Роми. Ниво ксенофобије усмерен према Ромима у Србији постепено опада после 2000. године, али је и даље забрињавајуће висок, констатовано је у CESID-овом истраживању јавног мњења. Занимљив је податак да је етничка дистанца према Ромима, која је у време социјализма предњачила и била највећа од свих националности, сада већа једино од дистанце према Србима и Мађарима, и то по свим ставкама осим оне најприсније сродничке, стечене сопственим или браком својих потомака. Чак половина или више испитаника у Србији не би желела брак или брак своје деце ни са једном другом нацијом осим са српском. Дистанца је највећа према Албанцима 68% и Ромима 65%. (Цвијић, 2019: 1620) Овакво стање у друштву створило је погодну атмосферу за ширење ксенофобије на овим просторима за време пандемије Корона вируса.

Последице Корона вируса на ширење ксенофобије

Корона вирус први пут се појавио на великој тржници у кинеском граду Вухану, у децембру 2019. године. Град је имао неколико десетина заражених када су кинески научници изоловали вирус, али тада није било индикација да је човек преносилац вируса, па нису примењене мере карантина.

Прва смрт у Вухану догодила се пре једног од највећих кинеских празнике када стотине милиона људи путује Кином. Убрзо су забележени први случајеви и у околним азијским земљама Јапану, Јужној Кореји и Тајланду, као и у Сједињеним Америчким Државама.

Светска Здравствена Организација, 30. јануара 2020. године прогласила је глобално ванредно стање као последицу ширења новог још увек неименованог вируса, који се појавио у Кини. Државе широм света увеле су рестрикције кинеским туристима, али то није зауставило ширење вируса ка западу (The New York Times, 2021).

У наредном периоду формирана су жаришта заразе у Европи (Северна Италија и Француска) која су довела до затварања не само спољашњих већ и неких унутрашњих граница. У истом периоду, Америка је постала земља са највећим бројем заражених, па су многе државе увеле рестрикције туристима из САД-а. Ова затвореност и изолованост, која

је настала као последица рестрикција кретања, довела је до пораста стигматизације осетљивих група.

Стигматизација одређених група, као што су мигранти у време кризне ситуације, није ништа ново. Од терористичких напада до избијања вируса, мигранти су често етикетирани као кривци и оптуживани од стране локалног становништва. Болести су често представљане као нешто што су донели странци, што је био случај са Колером 1830-их, HIV-ом/AIDS-ом 1980-их и најскорије H1N1 инфлуенцом. Пандемија Covid-a 19 није била изузетак (ИОМ,2020).

Индивиде азијског и европског порекла често су биле означене као преносиоци вируса. Баш из тог разлога, Светска Здравствена Организација одлучила је да вирусу да име по породици вируса из које он потиче, а не по месту или животињи од које је потекао, што је била пракса (Птичиј грип, Свињски грип, Шпанска грозница).(ИОМ,2020) Нажалост, овакав труд СЗО-а био је узалудан. Бројни високи званичници Сједињених Америчких Држава, укључујући и тадашњег председника, вирус су називали Вухан вирусом, Кинеским вирусом и Kung Flu-ом.(The Washington Post,2020.) Оваква политизација вируса имала је за последицу пораст вербалног и физичког насиља усмереног према грађанима азијског порекла.

На друштвеној мрежи Twitter, забележен је пораст говора мржње усмерен према Кинезима и до алармантних 900%. До сада уобичајне одреднице #CoronaVirus, #Covid-19, #StayAtHome замениле су ксенофобне #ChinaLiedPeopleDied, #ChineseVirus, #CommunistVirus, #WuhanVirus и #KungFlue.

Поред Twitter-а, забележен је и скок у броју посетилаца и до 200% на сајтовима који пласирају говор мржње и ксенофобију према Азијатима. На овим сајтовима, као и на Твитеру, Азијати се окривљују за вирус и то не само као случајни преносиоци, већ се промовишу и теорије завере по којима су они свесно заразили свет Ковидом (Light,2020).

Нажалост, овакви напади нису осванули само на интернету. У периоду од марта до маја 2020. године, на универзитету San Francisco State University пријављено је више од 1700 случајева дискриминације према Азијатима. У тринаест савезних држава, укључујући

Њујорк, Тексас и Вашингтон, полицији су поднете пријаве инцидената са расистичком позадином. Азијати су тучени, плувани и насилно истеривани из продавница (BBC,2020.).

Пандемију су злоупотребиле и антимигрантске организације које су пласирале теорију завере да су миграције и мигранти узрок пандемије. Овај начин етикетирања је последица презасићености друштвених мрежа информацијама које је тешко контролисати, а које су злоупотребљене за стицање политичке подршке (ИОМ,2020).

У Србији, 15. марта 2020. године, проглашено је ванредно стање. У земљи је до тог тренутка било регистровано 48 заражених. Уз проглашење ванредног стања у Србији су наступиле нове мере. Школе и вртићи су престале са радом, наступила је забрана окупљања, границе су затворене. Грађанима се саветовало да што је могуће више држе дистанцу и избегавају контакте са људима, док је лицима старијима од 65 година у потпуности забрањено кретање (Радио Слободна Европа,2020).

На друштвеним мрежама, од марта 2020. године, почиње да се шири кампања против мигрантског становништва. Facebook група „СТОП насељавању миграната,“ која је за кратко време окупила 330 000 чланова предњачила је у ширењу ксенофобије и мржње према мигрантима. „Заједно се боримо за Србију! Ако не желиш мигранте у Србији, позови пријатеље у групу СТОП насељавању миграната“, пише на једној од више сличних објава.

У овој и сличним групама и страницама деле се манипулативне, старе или потпуно измишљене вести о мигрантима. Хиљаде ранијих објава корисника се већином баве доказивањем и поналањем тврдњи о тобожњем плану власти да насели стотине хиљада миграната, те да се тако „подигне наталитет“ земље. Упадљиве су биле и теорије да се полицијски час користи да се они „кришом“ развозе по Србији. Избеглице и мигранти се представљају као опасни, агресивни „ISIS кољачи“ или као „лажне избеглице“ које већ увелико добијају станове и куће, новац, посао, те да чак и за време ванредног стања „имају већа права него грађани Србије“. Чланови ових група се охрабрују да тој наводној опасности стану на пут и одбране своју земљу- за сада преко друштвених мрежа, а по укидању ванредног стања и уживо, на најављеном великом протесту.

Врхунац антимигрантске кампање на друштвеним мрежама био је инцидент у Обреновцу. Последњег дана ванредног стања у Србији, члан покрета Левијатан, Филип Радовановић је на Facebook-у снимао видео док је возећи аутомобил у пуној брзини кроз бодљикаву ограду упао у центар за мигранте у Обреновцу. „Не желим муслиманску државу, не желим ово да трпим“, викао је Радовановић. Док га многи у коментарима описују као хероја и подржавају овај чин, Основно јавно тужилаштво у Обреновцу потврдило је да је Радовановић приведен због насилничког понашања. Протест подршке Филипу Радовановићу пружила је и екстремистичка организација Левијатан и тиме недвосмислено подржала насиље над мигрантима (BBC Serbia,2020).

Коалицију за заштиту деце избеглица и миграната од злостављања и занемаривања основали су: Центар за истраживање и развој друштва IDEAS, Центар за кризну политику и реаговање (CRPC), Дански савет за избеглице (DRC) и организација Индиго и дали су следеће саопштење: „Предрасуде и нетачне информације довеле су до појачаног осећаја ирационалног страха код локалног становништва, али и до пораста злочина из мржње према избеглицама и мигрантима. Уверени смо да ћутањем надлежних органа ксенофобија излази из оквира радикалних политика и улази у све поре друштва стварајући поделе које разарају демократске вредности као што су поштовање људских права и владавину права“ (Данас,2020).

Поред ксенофобије према мигрантима са Блиског истока, у Србији се појавила још једна струја ксенофобије и то према Србима који су се са привременог рада из иностранства враћали у земљу. Из саопштења се могло чути да ће доћи до нашег краја ако се повратници врате у земљу. Чуло се да су недисциплиновани и да не поштују епидемиолошке мере, иако је у истом обраћању цитиран податак да је 78% повратника било у самоизолацији. Врхунац негативног етикетирања био је да су они дошли да се код нас бесплатно лече и да ће нам тако оптеретити здравствени систем. На овај начин, систематски је створена подгрупа људи којој је приписана одговорност за неодговорно понашање читавог друштва и тиме је према њој усмерена мржња и незадовољство грађана.

Емпиријски део истраживања

Предмет овог истраживања је степен ксенофобије у Србији за време пандемије Covid -а 19.

Циљ истраживања је да се истражи да ли утицај свеопште кризе друштва настао под утицајем пандемије Covid-а 19 утиче на појачан страх од „странаца“.

Метод рада и узорак- метод овог истраживања је анкета затвореног типа која садржи 7 питања. Последње питање садржи 12 тврдњи- ставова. Анкетирани су грађани Ниша преко онлајн анкете која је била на друштвеним мрежама Facebook (Нишке групе), Viber (Волонтери Црвеног крста Ниш, Удружење возача Нишавски округ) од 27.1 до 2.2.2021. Укупно анкетираних Нишлија је 155. Анкета је конструисана на платформи Google Questionnaire, а њени резултати су извезени у Microsoft Excel у коме су одговори релевантни за индивидуалне хипотезе табеларно представљени и укрштени.

Хипотеза истраживања- основна хипотеза рада гласи да је пандемија утицала на повећање страха и мржње према другим друштвеним групама.

Посебна хипотеза 1- испитаници са већим страхом од пандемије показују већу нетрпељивост према другим друштвеним групама. Индикатори: психичко стање, забринутост и степен ксенофобије.

Посебна хипотеза 2 – мушкарци показују већи степен ксенофобије од жена. Индикатори: пол и степен ксенофобије.

Посебна хипотеза 3 – највише ксенофобије је присутно у најмраженијим друштвеним групама и пре пандемије (Албанци, Хрвати, Роми и муслимани). Индикатори: степен ксенофобије, упоређење са истраживањем Ласла Секеља из 2000. године.

Резултати истраживања и анализа

Општи подаци: укупан број испитаника је 155. Полну структуру узорка чинило је 46.5% (72) испитаника женског пола и 53.5% (83) испитаника мушког пола. Старосну структуру нашег истраживања чине: 53 (34.2%) испитаника старосне доби до 20 година; 45 (29%) испитаника старосне доби од 20 до 35 година; 23(14,8%) испитаника старосне доби од 35 до 45 година; 23 (14.8%) грађана старосне доби од 45 до 55 година; 6(3.9%) испитаника старосне доби од 55 до 65 година и 5(3.2%) Нишлија старијих од 65 година.

Због епидемиолошке ситуације били смо приморани да анкету понудимо грађанима преко интернета. Да бисмо обезбедили отворену групу испитаника, анкету смо поделили преко група на друштвеним мрежама. Наши испитаници највећим делом (78%) су људи старосне доби до 45 година, који и статистички чине највећи постотак корисника друштвених мрежа.

Прва хипотеза: Испитаници са већим страхом од пандемије показују већу нетрпељивост према другим друштвеним групама.

Графикон 1: Како би оценио своје психичко стање за време пандемије Covida-19?

Иако се скоро 40% испитаника (39,35%) изјаснило да их забрињава пандемија на глобалном нивоу и да су забринуте за будућа поколења услед могућих пандемија и катастрофа (30,97%), већина испитаника, чак 140 од 155 тј.90,32%, оценили су своје психичко стање као добро или релативно добро (Графикон 1). Због тога испитаници на чије је психичко стање пандемимја утицала негативно или веома негативно не чине довољно велики узорак на основу кога би се могао извести свеобухватни закључак.

Друга хипотеза: мушкарци показују већи степен ксенофобије од жена.

У табелама испод приказани су ставови испитаника по полу о другим друштвеним групама.

Табела 1(ставови мушкараца)

Ставови	1-не слажем се		2-делимично се не слажем		3- слажем се		4- веома се слажем		Укупно
Срби су најбољи народ	36	43,37%	30	36,14%	11	13,25%	6	7,23%	83
LGBT- популација треба да има сва права	40	48,19%	26	31,33%	13	15,66%	4	4,82%	83
Гастарбајтери су довели ковид код нас	71	85,54%	9	10,84%	3	3,61%	0	0,0%	83
Албанци су нецивилизован народ	32	38,55%	20	24,10%	12	14,46%	19	22,89%	83
Мигранти уништавају нашу земљу	24	28,92%	13	15,66%	16	19,28%	30	36,14%	83
Американци су вештачки направили вирус	48	57,83%	19	22,89%	9	10,84%	7	8,43%	83
Лоше је склопити брак са особом друге вере	56	67,47%	12	14,46%	10	12,05%	5	6,02%	83
Добро је имати друга Хрвата	4	4,82%	22	26,51%	34	40,96%	23	27,71%	83
Не бих имао ништа против да председник Србије буде Албанац	67	80,72%	11	13,25%	3	3,61%	2	2,41%	83
Роми су лоши и прљави	40	48,19%	37	44,58%	2	2,41%	4	4,82%	83
Муслимани су људи од поверења	23	27,71%	32	38,55%	25	30,12%	3	3,61%	83

Ксенофобија у ери Корона вируса

Ставови	1-не слажем се		2-делимично се не слажем		3- слажем се		4- веома се слажем		Укупно
Срби су најбољи народ	42	58,33%	18	25,00%	5	6,94%	7	9,72%	72
LGBT-популација треба да има сва права	11	15,28%	35	48,61%	18	25,00%	8	11,11%	72
Гастарбајтери су довели ковид код нас	54	75,00%	13	18,06%	3	4,17%	2	2,78%	72
Албанци су нецивилизован народ	45	62,50%	17	23,61%	6	8,33%	4	5,56%	72
Мигранти уништавају нашу земљу	27	37,50%	18	25,00%	16	22,22%	11	15,28%	72
Американци су вештачки направили вирус	29	40,28%	26	36,11%	10	13,89%	7	9,72%	72
Лоше је склопити брак са особом друге вере	50	69,44%	18	25,00%	2	2,78%	2	2,78%	72
Добро је имати друга Хрвата	3	4,17%	14	19,44%	42	58,33%	13	18,06%	72
Не бих имао ништа против да председник Србије буде Албанац	51	70,83%	9	12,50%	8	11,11%	4	5,56%	72
Роми су лоши и прљави	42	58,33%	27	37,50%	1	1,39%	2	2,78%	72
Муслимани су људи од поверења	13	18,06%	39	54,17%	16	22,22%	4	5,56%	72

Табела 2 (ставови жена)

Према резултатима нашега истраживања, приказаним у табелама 1 и 2, можемо закључити да су испитаници мушког пола показали виши степен ксенофобије од испитаника женског пола. Испитаници мушког пола су највећу нетрпељивост показали према сексуалним мањинама (LGBT-популација). Чак 79,52% мушких испитаника сматра да припадници ове мањине не заслужују сва права која су уставом загарантована, што је за 15.63% већи удео него код испитаника женског пола.

Испитаници оба пола су се изјаснили да је по њиховом мишљењу Албанац као председник државе неприхватљив (93,97% мушкараца и 83,33% жена). У прилог томе иде и то да се 37,35% Нишлија слаже са тврдњом да су Албанци нецивилизован народ, што је знатно виши постотак у односу на њихове суграђанке (13,89%).

Мушкарци су показали већу одбојност и када су у питању Хрвати. Сваки трећи испитаник је рекао да у некој мери није сагласан са тврдњом да је добро имати друга Хрвата (31,33%). Знатно мањи проценат испитаница се није сложио са овом тврдњом (свега 23,61%).

Када је у питању вероисповест партнера, већина грађана Ниша није се сложила са тврдњом да је лоше склопити брак са особом друге вероисповести, али су зато муслимане окарактерисали као људе који нису од поверења 66,26% мушкараца и 72,23% жена. Ово је једини исказ у коме су жене показале виши степен ксенофобије према некој осетљивој групи. Овакав резултат може се приписати односу Српкиња према традиционалном положају жене у муслиманском друштву које их не третира као једнаке мушкарцима.

Испитивање је показало и алармантан ниво ксенофобије усмерене према мигрантима са Блиског истока. Овакви резултати су директна последица антимигрантске кампање на коју указујемо у теоријском делу рада. Више од пола испитаника мушког пола (чак 55,42%) сматра да мигранти уништавају Србију. Иако мушкарци предњаче, алармантно је и то да се свака трећа испитаница сложила са овом тврдњом (37,50%). Овакав несклад у ставовима међу половима може се приписати и томе да су на друштвеним мрежама мигранти приказани као млади мушкарци који су дошли овде да заснују породице и Србима „отимају“ жене.

Трећа хипотеза: највише ксенофобије је присутно у најомраженијим друштвеним групама и пре пандемије (Албанци, Хрвати, муслимани и Роми),

Када резултате који су приказани у Табели 3 упоредимо са истраживањем из 2000. године можемо закључити да су наши испитаници показали мању нетрпељивост према овим групама. Овакви резултати могу бити последица тога што су у нашем испитивању млади људи до 20 година чинили 34% испитаника. Овај део узорка није сведочио ратовима који

су уследили после распада Југославије, па као такви не осећају у толикој мери нетрпељивост према овим групама.

Истраживање из 2000. године је показало да 49,3% Срба не желе никакав контакт са Хрватима, а да би само 6,2% пристало да им Хрват буде близак пријатељ. Наше истраживање је показало да се дистанца према Хрватима значајно смањила у последњих 20 година и да се чак 72,26% испитаника сложило да је добро имати друга Хрвата. Иако је ово велики помак, забрињавајуће је што би се сваки четврти Нишлија противио пријатељству са Хрватом (27,74%).

Срби су се у истраживању Л. Секеља изјаснили да не желе никакав контакт са Албанцима и то 61,2%, а само се мали број испитаника сложио са тиме да Албанци треба да имају право да бирају и да буду изабрани 4,4%. Наше истраживање је показало помак, па се сада 10,97% не би противило да председник Србије буде Албанац. Упркос напретку у овом подручју, Албанци су и даље стереотипно окарактерисани као нецивилизован народ. Са овом тврдњом се сложило 26,45% испитаника.

У истом истраживању наилазимо и на податак да више од 50% испитаника који су се декларисали као Срби не би желели никакав контакт са муслиманима (51,2%). У нашем испитивању 69,04% испитаних Нишлија се изјаснило да се не слаже са исказом да су муслимани људи од поверења, али се такође нису сложили ни са исказом да је лоше склопити брак са особом друге вероисповести (87,74%). Ово нам показује да су грађани Ниша отворени за брак са другим религијским групама све док то нису муслимани.

Испитаници су показали најмању дистанцу према Ромима. Јако мали број испитаника (5,81%) рекао је да се слаже са стереотипом да су Роми лоши и прљави (веома се слажем 6 и слажем се 3 испитаника).

Ксенофобија у ери Корона вируса

Ставови	1-не слажем се		2-делимицно се не слажем		3-слажем се		4 веома се слажем		Укупно
Срби су најбољи народ.	78	50,32%	48	30,97%	16	10,32%	13	8,39%	155
LGBT-популација треба да има сва права.	51	32,90%	61	39,35%	31	20,00%	12	7,74%	155
Гастарбајтери су довели ковид код нас.	125	80,65%	22	14,19%	6	3,87%	2	1,29%	155
Албанци су нецивилизован народ	77	49,68%	37	23,87%	18	11,61%	23	14,84%	155
Мигранти уништавају нашу земљу	51	32,0%	31	20,00%	32	20,65%	41	26,45%	155
Американци су вештачки направили вирус	77	49,68%	45	29,03%	19	12,26%	14	9,03%	155
Лоше је склопити брак са особом друге вере	106	68,39%	30	19,35%	12	7,74%	7	4,52%	155
Добро је имати друга Хрвата	7	4,52%	36	23,23%	76	49,03%	36	23,23%	155
Не бих имао ништа против да председник Србије буде Албанац	118	76,13%	20	12,90%	11	7,10%	6	3,87%	155
Роми су лоши и прљави	82	52,90%	64	41,29%	3	1,94%	6	3,87%	155
Муслимани су људи од поверења	36	23,23%	71	45,81%	41	26,45%	7	4,52%	155

Табела 3 (ставови целокупног узорка)

Резултати овог истраживања показали су да поред Албанаца, Хрвата, муслимана и Рома грађани Ниша осећају нелагоду и страх када су у питању мигранти. Чак 73 (47.1%) испитаника сматра да мигранти уништавају наши земљу. Овакве резултате можемо приписати општој друштвеној паници за време мигрантске кризе, која се завршила релативно скоро у марту 2019. године, као и пласираним дезинформациама и теоријама завере за време пандемије .

Закључак

Пандемија је променила наше животе, однос према раду, образовању, слободном времену и целокупном друштвеном бићу. Овакво стање свеште друштвене кризе ствара погодно тло и за различите страхе како за своје животе и здравље својих најближих, тако и страх и нетрљивост према другима, непознатима и различитима. Истраживање које смо спровели било је онлајн, због епидемиолошких мера, што је условило да испитаници буду млађи у односу на популацију.

Општа хипотеза нашег истраживања да се степен ксенофобије повећао под утицајем пандемије се није показала као тачна. Помоћна хипотеза да су испитаници са већим страхом од пандемије показали већи степен ксенофобије се није показала као истинита. Претпоставка од које смо пошли у истраживању да мушкарци показују већи страх од других се показала као тачна. Мушкарци су показали већи степен ксенофобије готово према свим групама. Разлика међу половима најдрастичнија је када су у питању Албанци, чак се 23,46% више мушкараца сложило са тврдњом да су Албанци нецивилизовани. Затим следе мигранти, према којима су ксенофобна осећања за 17,92% присутнија код мушкараца. Када су у питању сексуалне мањине, испитаници мушког пола у просеку показали су мањи ниво толеранције за 15,63%. Помоћна хипотеза да су наши испитаници показали висок степен нетрпељивости према „омраженим“ друштвеним групама се није показала истинита. „Омражене“ групе су и даље стереотипно етикетиране као прљаве, примитивне и непоуздане, али се ниво ксенофобије према њима у последњих 20 година знатно смањио.

Можемо анализирати да се слика променила због млађих испитаника који нису оптерећени ратом и дешавањима са краја прошлог века као и због спремности младих да се иде у будућност, а не враћа у прошлост. О томе говоре и избори у региону, промене у вишедеценијској владавини политичара још из југословенке ере. Спремност младих да се укључе у друштвене промене и преузму одговорност за будућност кроз нова лица (Драшко Станивуковић у Бањалуци. Дритан Абазовић и Алекса Бечић у Црној Гори). Иако су превазишли етнонационалистичке манипулације из прошлости, наши испитаници су показали забрињавајући ниво ксенофобије према мигрантима. Улогу „дежурних криваца,“

коју су за њихове очеве играли Албанци, Хрвати и муслимани, сада преузимају мигранти који постају одговорни за наше друштвене проблеме. Највећу одговорност за формирање друштвених вредности и норми имају званичне институције и држава која кроз медије, школе и друге организације утиче на формирање грађанина (*мултикултуралног или ксенофобичног; партиципативног или послушног*).

Прилог

Анкета:

1. Пол:
 - а) Мушки, б) женски.
2. Године живота:
 - а) до 20 година, б) од 20 до 35 година, в) од 35 до 45 година, г) од 45 до 55 година, д) од 55 до 65 година, љ) више од 65 година.
3. Како би оценио своје психичко стање за време пандемије Covida-19?
 - а) добро, б) релативно добро, в) лоше, г) веома лоше.
4. Да ли сте забринути због ситуације око пандемије на глобалном нивоу?
 - а) да, б) не, в) не знам.
5. Да ли имате нетрпељивост за људе различите вере, расе или националности?
 - а) да, б) не.
6. Да ли сте забринути око будућности поколења услед могућих пандемија и катастрофа?
 - а) да, б) не, в) не знам.
7. Оцените следеће ставове оценом 1- не слажем се, 2- делимично се не слажем, 3- слажем се или 4- у потпуности се слажем:

а) Странци су највећа претња за пандемију	1	2	3	4
б) Гастарбајтери су донели Covid код нас	1	2	3	4
в) Срби су најбољи народ	1	2	3	4
г) LGBT- популација треба да има сва права	1	2	3	4
д) Албанци су нецивилизован народ	1	2	3	4
ђ) Мигранти уништавају нашу земљу	1	2	3	4
е) Американци су вештачки направили вирус	1	2	3	4
ж) Лоше је склопити брак са особом друге вере	1	2	3	4
з) Добро је имати друга Хрвата	1	2	3	4
и) Не бих се сложио да председник државе буде Албанац	1	2	3	4
ј) Роми су лоши и прљави	1	2	3	4
к) Муслимани су људи од поверења	1	2	3	4

Литература:

1. Вулетић, В. (2012) „Уџбеник за четврти разред гимназије и трећи разред средњих стручних школа“, Klett, Београд
2. Секељ, Л. (2000) „Етничка дистанца, ксенофобија и етнонационалистичка манипулација“. Социологија, Vol. XLII (2000) N°1
3. „Социолошки лексикон“, (1982.) Савремена администрација, Београд
4. Супек Р. (1973) „Друштвене предрасуде“, „Радничка штампа“, Београд.
5. Слободан П. Цвијић (2019) „Роми у Србији- Изазов друштвене кохезије“ Социолошки преглед, vol. LIII (2019) no.4, стр. 1609-1635
6. The New York Times (2021) „A Timeline of the Coronavirus Pandemic.“доступан на: <https://www.nytimes.com/article/coronavirus-timeline.html>
7. ИОМ (2020) „Covid-19 Analytical Snapshot #6: Stigmatization & discrimination“ доступан на: https://www.iom.int/sites/default/files/documents/covid-19_analytical_snapshot_6_-_stigmatization_and_discrimination.pdf
8. The Washington Post (2020) „With ”kung flu,” Trump sparks backlash over racist language – and a rallying cry for supporters.“ доступан на: https://www.washingtonpost.com/politics/with-kung-flu-trump-sparks-backlash-over-racist-language--and-a-rallying-cry-for-supporters/2020/06/24/485d151e-b620-11ea-aca5-ebb63d27e1ff_story.html
9. Light (2020) „Rising Levels of Hate Speech & Online Toxicity During This Time of Crisis“ доступан на: https://light.com/Toxicity_during_coronavirus_Report-Light.pdf
10. BBC News (2020), „Coronavirus: What attacks on Asians reveal about American Identity“ доступан: <https://www.bbc.com/news/amp/world-us-canada-52714804>
11. Радио Слободна Европа (2020) „Вучић: Србија увела ванредно стање због корона вируса“ доступан на: <https://www.slobodnaevropa.org/amp/30489288.html>
12. BBC Serbia (2020) „Насељавање миграната у Србији“и корона вирус: Како епидемија утиче на ширење лажних вести и антимигрантских ставова“ доступан на: <https://www.bbc.com/serbian/lat/srbija-52524776.amp>
13. Данас (2020) „НВО: Држава да спречи ширење ксенофобије и мржње према мигрантима у Србији“ доступан на: <https://www.danas.rs/drustvo/nvo-drzava-da-spreci-sirenje-ksenofobije-i-mrznje-prema-migrantima-u-srbiji/>

14. DW (2020) „ Вучићев менаџмент страха“ доступан на: <https://amp.dw.com/bs/vučićev-menadžment-straha/a-52898973>
15. SAS What is truly Skandinavic? https://www.youtube.com/watch?v=eWUYf_zf2O0